

PEDAGOGIK VA PSIXOLOGIK TADQIQOTLAR

ПСИХОЛОГИЧЕСКИХ И ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЙ | PEDAGOGICAL AND PSYCHOLOGICAL STUDIES

RASHIDOVA Nurjahonbegim Bunyodovna

O'zbekiston jurnalistika va ommaviy kommunikatsiyalar universiteti,

talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15679176>

GLOBALLASHUV SHAROITIDA ZAMONAVIY TAHDIDLAR VA ULARNING OLDINI OLIISH CHORALARI

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada zamonaviy axborot makonida tobora ko'payib borayotgan axborot xurujlari mavzusi keng yoritiladi. Axborot xurujlari – bu jamiyatning siyosiy, ijtimoiy va ma'naviy barqarorligiga salbiy ta'sir ko'rsatish maqsadida noto'g'ri, manipulyativ yoki soxta axborotlarni tarqatishdir. Maqolada axborot xurujlarining asosiy turlari, tarqalish usullari va ularning jamiyatdagi oqibatlarini batafsil tahlil qilinadi. Shuningdek, axborot xavfsizligini ta'minlash, media savodxonlikni oshirish hamda axborot xurujlariga qarshi huquqiy va texnologik choralarni kuchaytirish yo'llari ko'rib chiqilgan.

Maqola axborot xavfsizligi, jurnalistika, ijtimoiy fanlar va siyosatshunoslik sohalari uchun muhim nazariy va amaliy ma'lumotlarni taqdim etadi. Ushbu tadqiqot axborot xurujlari tahdidini kamaytirishga va axborot muhitining sog'lomligini saqlashga qaratilgan kompleks yondashuvni ilgari suradi.

Kalit so'zlar: axborot xurujlari, axborot xavfsizligi, ijtimoiy manipulyatsiya, media savodxonlik, psixologik urush, dezinformatsiya, axborot quroli, ijtimoiy tarmoqlar, mafkuraviy tahdid, kognitiv xavfsizlik.

MODERN THREATS IN THE CONTEXT OF GLOBALIZATION AND MEASURES TO PREVENT THEM

ANNOTATION

In this article, the topic of information attacks, which are increasing in the modern information space, is widely covered. Information attacks are the dissemination of false, manipulative or false information with the aim of negatively affecting the political, social and spiritual stability of society. The article will analyze in detail the main types of information attacks, methods of dissemination and their consequences in society. There are also ways to ensure information security, increase media literacy and strengthen legal and technological measures against information attacks.

The article provides important theoretical and practical information for the fields of Information Security, journalism, social sciences and political science. This study promotes an integrated approach aimed at reducing the threat of information attacks and maintaining the health of the information environment.

Keywords: information attacks, Information Security, social manipulation, media literacy, psychological warfare, disinformation, information weapon, social networks, ideological threat, Cognitive Security.

СОВРЕМЕННЫЕ УГРОЗЫ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ И МЕРЫ ИХ ПРОФИЛАКТИКИ

АННОТАЦИЯ

В данной статье будет широко освещена тема растущих информационных атак в современном информационном пространстве. Информационные атаки – это распространение ложной, манипулятивной или ложной информации с целью негативного воздействия на политическую, социальную и духовную стабильность общества. В статье подробно анализируются основные виды информационных атак, способы их распространения и их последствия для общества. Также были рассмотрены пути обеспечения информационной безопасности, повышения медиаграмотности и усиления правовых и технологических мер по борьбе с информационными атаками.

В статье представлена важная теоретическая и практическая информация в области информационной безопасности, журналистики, социальных наук и политологии. Настоящее исследование продвигает комплексный подход, направленный на снижение угрозы информационных атак и поддержание здоровья информационной среды.

Ключевые слова: информационные атаки, информационная безопасность, социальные манипуляции, медиаграмотность, психологическая война, дезинформация, информационное оружие, социальные сети, идеологическая угроза, когнитивная безопасность.

Axborot texnologiyalarining jadal rivojlanishi insoniyat hayotining barcha jabhalariga chuqur taʼsir koʻrsatmoqda. Bu jarayon, bir tomondan, axborotga boʻlgan erkinlik va ochiqlikni taʼminlasa, boshqa tomondan, axborot xurujlari kabi yangi tahdidlarning paydo boʻlishiga sabab boʻlmoqda. Axborot xurujlari - bu maqsadli ravishda notoʻgʻri, yolgʻon yoki manipulyativ axborotlarni tarqatish orqali jamiyat, davlat yoki alohida shaxslarning ongiga taʼsir koʻrsatish harakatlaridir.

Axborot xurujlari - bu axborot vositalari, internet, ijtimoiy tarmoqlar va boshqa kommunikatsiya kanallari orqali amalga oshiriladigan, maqsadli auditoriyaga notoʻgʻri yoki manipulyativ axborot yetkazish bilan ularning fikrini oʻzgartirishga qaratilgan harakatlardir. Bu xurujlar quyidagi turlarga boʻlinadi:

Psixologik xurujlar: Odamlarning ruhiy holatiga taʼsir koʻrsatish orqali ularni maʼlum bir harakatga undash. Odamlar ongiga qoʻrquv, vahima, depressiya yoki ishonchsizlik singdirish orqali ularga bosim oʻtkazish.

COVID-19 pandemiyasi davrida ijtimoiy tarmoqlarda “virus sunʼiy yaratilgan”, “insoniyatni yoʻq qilish uchun ishlab chiqilgan” degan yolgʻon maʼlumotlar keng tarqaldi. Bu axborotlar odamlar orasida vahima, sogʻliqni saqlash tizimiga nisbatan ishonchsizlikni kuchaytirdi.

Maʼnaviy xurujlar: Jamiyatning qadriyatlarini, anʼanalari va urf-odatlariga, diniy eʼtiqodlarga qarshi yoʻnaltirilgan axborotlar tarqatish va ularga qarshi qaratilgan manipulyativ axborotlar. Baʼzi xorijiy YouTube kanallari va bloglar orqali oʻzbek milliy liboslarini zamonaviylikka zid, orqaga qaraganlik belgisi sifatida tanqid qilish, yoki anʼanaviy oilaviy qadriyatlarini “erkinlikni cheklash” deb koʻrsatishga urinishlar. Bu holat yoshlar orasida oʻzligini inkor qilishga olib kelishi mumkin.

Ijtimoiy xurujlar: Ijtimoiy barqarorlikni buzish, nizolarni kuchaytirish maqsadida notoʻgʻri axborotlar tarqatish hamda jamoalar oʻrtasida qarama-qarshilikni kuchaytirish. Qozogʻistonda 2022-yil boshidagi norozilik namoyishlari vaqtida Telegram va Facebookʼda “hukumat xalqqa qarshi harbiy kuch qoʻlladi” degan asossiz axborotlar tarqaldi. Bu odamlar orasida gʻazab va qoʻzgʻolon kayfiyatini kuchaytirdi [1, 2, 3].

Siyosiy xurujlar: Davlat siyosatini obroʻsizlantirish, siyosiy rahbarlarga nisbatan salbiy fikr shakllantirishga qaratilgan axborotlar.

AQShdagi 2016-yilgi prezidentlik saylovlari vaqtida Rossiyaga aloqador akkauntlar orqali ijtimoiy tarmoqlarda yolgʻon axborot kampaniyalari olib borilgan. Maqsad - amerikalik saylovchilarning siyosiy qarorlariga taʼsir oʻtkazish boʻlgan.

Iqtisodiy xurujlar: Bozorlar, kompaniyalar yoki iqtisodiy tizimlarga nisbatan notoʻgʻri axborotlar tarqatish orqali iqtisodiy barqarorlikni buzish yoki mamlakat iqtisodiyotiga zarar yetkazish maqsadida notoʻgʻri maʼlumotlar tarqatish.

Kriptovalyuta bozori bilan bogʻliq misol - 2021-yilda ijtimoiy tarmoqlarda mashhur sarmoyador Elon Maskʻning Bitcoinʻdan voz kechayotgani haqidagi xabar tarqalishi narxlarning keskin tushishiga olib keldi.

Keyinchalik bu xabarlar manipulyatsiya uchun ishlatilgani fosh boʻldi.

Axborot xurujlari quyidagi usullar orqali amalga oshiriladi:

Ommaviy axborot vositalari: Televizion, radio, gazeta va jurnallarda notoʻgʻri axborotlar tarqatish.

Internet va ijtimoiy tarmoqlar: Facebook, Twitter, Instagram kabi platformalarda yolgʻon axborotlar, soxta profil va botlar orqali maʼlumotlar tarqatish.

Bloglar va veb-saytlar: Soxta maqolalar, manipulyativ kontentlar joylashtirish.

Elektron pochta va xabarlar: Spam, fishing va boshqa zararli xabarlar yuborish.

Axborot xurujlari jamiyat va davlat uchun quyidagi salbiy oqibatlarini olib kelishi mumkin:

Ijtimoiy barqarorlikning buzilishi: Nizolar, noroziliklar va ijtimoiy ziddiyatlarning kuchayishi.

Davlat obroʻsining pasayishi: Siyosiy rahbarlar va davlat institutlariga nisbatan ishonchsizlikning ortishi.

Iqtisodiy zararlar: Bozorlar va kompaniyalarga nisbatan notoʻgʻri axborotlar tarqatilishi natijasida iqtisodiy yoʻqotishlar.

Maʼnaviy qadriyatlarining yemirilishi: Jamiyatning anʼana va urf-odatlariga qarshi qaratilgan axborotlar orqali maʼnaviy inqirozga olib kelish [4].

Axborot xurujlariga qarshi kurashish uchun quyidagi chora-tadbirlar amalga oshirilish zarur:

1. Axborot savodxonligini oshirish: Aholi, ayniqsa yoshlar orasida axborotlarni tahlil qilish, ularning ishonchliligini baholash koʻnikmalarini rivojlantirish.

2. Ommaviy axborot vositalarining masʼuliyatini oshirish: OAVlar tomonidan tarqatilayotgan axborotlarning aniqligi va haqqoniyligini taʼminlash.

3. Huquqiy chora-tadbirlar: Axborot xurujlarini amalga oshirayotgan shaxslar va tashkilotlarga nisbatan qonuniy choralar koʻrish.

4. Texnologik yechimlar: Soxta axborotlarni aniqlash va ularni tarqatishni oldini olish uchun zamonaviy texnologiyalardan foydalanish.

5. Xalqaro hamkorlik: Axborot xurujlariga qarshi kurashishda boshqa davlatlar va xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlik qilish.

Xulosa qilib aytganda, axborot xurujlari zamonaviy jamiyat uchun jiddiy tahdid boʻlib, ularga qarshi kurashish har bir davlatning axborot xavfsizligini taʼminlashda muhim ahamiyatga ega. Bu borada axborot savodxonligini oshirish, ommaviy axborot vositalarining masʼuliyatini kuchaytirish, huquqiy va texnologik chora-tadbirlarni amalga oshirish zarur. Faqatgina kompleks yondashuv orqali axborot xurujlariga qarshi samarali kurashish mumkin.

IQTIBOSLAR. СНОСКИ. REFERENCES.

1. Turobov Abdurasul Xaqberdi o‘g‘li, Oripov Sirojiddin Salimjon o‘g‘li. “Harbiy xizmatchilar orasida axborot hurujlari va tahdidlarni oldini olish chora-tadbirlari.” TADQIQOTLAR.UZ, 2024.
2. “Axborot quroli – hurriyat.” Hurriyat gazetasi, 2016.
3. Egamberdiyev D., Adixamjonova X., Muxtorova I., Abdusalamova Z. “Ijtimoiy tarmoqlarda axborot hurujlari va tahdidlar.” Theoretical Aspects in the Formation of Pedagogical Sciences, 2024.
4. “Axborot madaniyati — hayot-mamot masalasi.” Xalq so‘zi, 2024.
5. Oljayevna O. F., Orifjonovna A. M. Maktabgacha ta’lim tarbiyachi pedagogining pedagogik faoliyatining o‘ziga xosligi //prospects and main trends in modern science. – 2024. – T. 2. – №. 16. – С. 11-13.
6. Oljayevna O. F., Orifjonovna A. M. Oliy ta’limda bo’lajak tarbiyachilarning intellektual kompetentligini rivojlantirish //Innovative achievements in science 2024. – 2024. – T. 3. – №. 34. – С. 30-31.
7. Oljayevna O. F. Et al. Tarbiyachi pedagoglarda ijodkorlik sifatlarini rivojlantirish //Samarali ta’lim va barqaror innovatsiyalar jurnali. – 2024. – T. 2. – №. 4. – С. 410-415.